

מג:

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

עין משפט
גור מצוה

מסורת הש"ס

א ב מיי מיי מיי מיי
סנהדרין ה"ל"א סנה
פ"א ז:

רבינו חננאל

למינה הכרוז ביום פלוני
בשעה פלונית בספק
פלוני א. אבר ר'
יהושע בן לוי כל
המתורה וזוכה יצרו מעלה
עליו כאילו כיבד הקב"ה
בעוה"ב ובעוה"ב שאמר
זוכה תורה יכבדני
ואמר ריב"ל: בזמן שביב
המקדש קיים אדם מקריב
עולה שבר עולה בידו
מנחה שבר מנחה בידו
אבל מי שדעתו שפלה
מעלה עליו המנחה כאילו
הקריב הקרבנות כולן
שנאמר וזכוי אלהים רוח
נשברת ולא עוד אלא
שאין תמלול נאמט שני
לב נשבר תזכה אלהים
לא תבזה: [מתנין] [והיה]
רחוק מביב הסקילה ר'
אמר רבינו חננאל: הנה
שכן דרך כל המעלות
מתורקן שכל המתורה
יש לו חלק לעוה"ב שכן
מצוה עשן כו: ת"ר אין
נא אלא עשן כקשה כו.
אמר רבינו חננאל: שחרה
יהושע לשכן בבריתו כי
שים נא כבוד לה' אלהי
ישראל ותן לו תורה תן
לו תורה והיפטר מיד ויזן
ענין את יהושע ויאמר
אמנה אנכי תטאית לה'
אלהי ישראל וכזאת נכזאת
עשיתי ואמר ר'
משה ר' אלעזר בר'
שמעון בתי חרמים מעל
ר' בימי ששה ואי בימי
יהושע פ' בחרת מדין.
ובחרת נעניו מלך עיר.
ובחרת סיחון. ובחרת עוג.
אלו בימי ששה. ובחרת
ירדן בימי יהושע הרי ה'
וכן מרשה ר' תחומא
במלמדו ארץ ישראל ואמר
ר' וחשב סיחון ועוג
א ואקשי' וביין שבער
ככל אלה בימי משה
ריבנו מאי טעמא לא
איבעי עד השתא אר'
יחנן מפני שלא עשו
על הנסמרות עד שבערו
הירדן. כתנאי הנסמרות
לה' אלהינו והנגלות לנו
הוא ולבנינו ובי' ג' אר'
ישי' לעולם [לא] נעשו
ישראל על הנסמרות ואלו
[על] עשין שבגלו ואלו
שבערו בימי משה גלוים
היו לדבין לטיפין לא
נעשו בהן. וכימי יהושע
לא ידעו אלא אשתו בלבד
אין נסמרות דהא ידעא
אשתו וגלויין נמי אין
דהא לא ידעו בו רבים:
פי' דילטור כלשון יין

אל תוציא דעו. אף על גב דנחלוקת הארץ היו אורים ומומים:
כזאת וכוונת. הא דלא מריבין חרמים הרבה כדדרש
(לעיל דף כה.) גבי כהנה וכהנה לפי שלא היו כ"כ מלחמות כמדבר
שנוכל לרצות שמעל בחרמים: **מלמד** שלא ענש עץ הנסמרות
עד שעברו את הירדן. כך תמוז
ברוב ספרים וקשה דהא אי לאו
הנקודה ה"א דלא נענש אפילו אחר
שעברו דהיי משמע פשטיה דקרא
לנסמרות לה' אלהינו ולא לנו עונש
דלכך וא"כ נחמה נקודה לדרוש
דמשעברו ענש ולכן גרס בקוטרס
מלמד שענש הקב"ה על הנסמרות
משעברו ונקודה דמיין שנענש פ"ה
דלחלק נחמה דלא מימא מעולם המה
לנו ולבנינו אלא מעמה מתחלת מדה
זו ותננה עד עולם וקשה דכללא
נקודה דמיין הייתי יכול לומר כן דא"כ
לא נכחזו אלא הנסמרות והנגלות לנו
ולבנינו עד עולם וע"כ מדכתיב לה'
אלהינו וכתבי נמי נקודה יש לי לדרוש
שמיס וי"ל לפי שיטתו דמיין שנענש
נקודת דני נקד' י"א אומיות כנגד י"א
אומיות שנכסם לאשמועינן שהנקודה
ראיה להיות על הסס למעט משום
דמעמה גם הנסמרות לנו ולבנינו
אלא שאין דרך נקודת את הסס:
ס' אמר א"ה ר' נחמיה ובי ענש עץ
הנסמרות את האחרים
א"עולם והיא כבר נאמר עד עולם.
אפטורא דנסמרות קאי דעד עולם
תנהוג מדה זו ולחיונא דנגלות לא
אליטרין דעונש הנהוג מהם פשטיא
שינהוג עד עולם אלא הנקודה למדתן
דמיון דנגלות לא נהגה אלא מכלל
ואילן ולכן ניקדה י"א אומיות כמנין
אומיות של הסס לומר לך שאף הנגלות
לשם דהיינו קודם שעברו את הירדן
אלהינו לפי היינו פשטיה דקרא דאין
עד שלא קיבלו ערבות ור"ת מקיים
גירסת הספרים והנסמרות לה'
אלהינו אלו היינו פשטיה דקרא דאין
לך עונש דכבר אלא כלומר הנסמרות
שאין מכיר בהן אלא הסס והנגלות
שניהם לנו ולבנינו ליענש עליהם
ונקוד על לנו ולבנינו לומר שאין
גירסת מדה זו נהגה לעולם אלא
משעברו את הירדן ולא קודם ואם
היה נקוד על כל עד אז לא היה
נקוד על עד כלל ה"א דבין נסמרות
ובין נגלות כן דינס לכן ניקד עיין
שנענש חצי המינה לומר לך חזיין
לעולם וחזיין משעברו ומסמכרל
דנסמרות

שנים בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר כזאת וכזאת עשיתי רבי יוחנן אמר
משום ר' אלעזר בר' שמעון חמשה ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע
שנאמר אנכי חמאתי וכזאת וכזאת עשיתי ועד השתא מאי טעמא לא איענוש
ישראל את הירדן חמאתי לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד
עולם אמה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסמרות
עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה ובי ענש על
הנסמרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסמרות
כך לא ענש על עונשין שבגלו עד שעברו ישראל את הירדן אלא
עבדו מוזכר לנו היו הנסמרות אלא לה' אלהינו אצל מכלל ואילן הם אף לנו ולבנינו ונקודה דמיין שנענש חלק נחמה דלא
תימא מעולם ועד עולם אלא מעמה מתחלת מדה זו ותנהוג עד עולם: ובי ענש על הנסמרות. האחרים לעולם: וברי
כבר נאמר עד עולם. ואי לא אפטורא דנסמרות קאי לאשמועינן דעד עולם תנהוג מדה זו דלא תימא משעברו את הירדן
ויקבלו עליהם ערבות יענשו זה על זה למה לי דכתיבה אי משום חיונא דנגלות פשטיא דעונש הנהוג עכשיו יהיו לעולם דלמה
יפסקו: אלא. הנקודה לימדך דהאי דכתיב הנגלות לנו ולבנינו לאו עד הנה נהגה מדה זו אלא מכלל ואילן דכל נקודה למעט
דכן לא ענש את האחרים על עונשין שבגלו עד שעברו ישראל את הירדן: אלא. לרבי נחמיה כיון דאף משעברו לא ענש על הנסמרות:
עין

אריב"ל כל הזוכה את יצרו ומתורה עליו
מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה
בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא
דכתיב יזכח תורה יכבדני 'אוריב"ל בזמן
שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שבר
עולה בידו מנחה שבר מנחה בידו אבל מי
שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו
הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר זבחי
אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין
תפלתו נמאסת שנאמר ז'ב נשבר ונדרה
אלהים לא תבוה: **מתנא'** יהיה רחוק מביב
הסקילה כעשר אמות אומרים לו התורה
שכן דרך כל הכומותין מתורין שכל המתורה
יש לו חלק לעוה"ב שכן מצוה בעשן שאמר
לו יהושע זבני שים נא כבוד [לה'] אלהי
ויאמר אמנה אנכי חמאתי וכזאת וגו'
ומנין שכיפר לו וידויו שנאמר ויאמר
יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה
ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם
הבא ואם אינו יודע להתודות אומרים לו
אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי ר'
יהודה אומר את היה יודע שהוא מוזום
אומר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חזין
מעון זה: אמרו לו א"כ יהו כל אדם אומר
כן כרי לנקות עצמו: **גמ'** ת"ר נא אין נא
אלא לשון בקשה בשעה שאמר הקב"ה
ליהושע חמא ישראל אמר לפניו רבש"ע
מי חמא אמר ליה ובי דילטור אני לך הפל
גורלות הלך והפיל גורלות ונפל הגורל על
עכן אמר לו יהושע בגורל אתה בא עלי
אתה ואלעזר הכהן שני גדולי הירדן אתם
אם אני מפיל עליכם גורל על אחד מכם
הוא נופל אמר לו בבקשה ממך אל תוציא
לעז על הגורלות שעתידה ארץ ישראל
שתחלק בגורל שנאמר אך בגורל יחלק
את הארץ תן תורה אמר רבינא שחודי
שחריה במילי כלום נבקש ממך אלא הודאה
תן לו תורה והיפטר מיד ויען עכן את יהושע
ויאמר אמנה אנכי חמאתי לה' אלהי ישראל
וכזאת וכזאת עשיתי אמר רב אסי אמר רבי
חנינא מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים
עבן

וזה אס ירו. לאחר שהסיתו למעוה הוא וזכחו והורגו ושב כשסוכה
ומתוודה עליו. שני נויין דריש לשני כוונות: זכוי אלהים. לשון רבים
משמע: לא סנה. אין דרך לבנותו: **מתנא'** כואס וכואס עשיתי.
נגמלא מפרס שמעל בחרמים אחרים: **סוף מומס.** שהעדים
שקרים ונחשבתם הרעה הרגוהו:
יכו כל אדם. אף המתואס יכו
אומרים כן לנקות את עצמן מן
הכריות ויולא לעו על העדים
והדיינין: **גמ'** שים נא כבוד. נא
בקשה: דילטור. רכיל: אמר לו.
עין: יהושע בגורל אמה בא.
להורגני שלא בעדים: כנקשה ממך.
היינו דקאמר ליה נא: **שמייה במילי.**
השמיזו צמוד דברים עד שהודה
שכשאלמו לו מן לו תודה ספור שאין
מנקשין ממנו אלא הודאה ולא
יהרגוהו: **אנכי חמאתי.** צמעל זה:
וכואס וכואס עשיתי. הרי ששנה:
שנים זימי משה. אומה של כעניי
מלך ערד דכתיב (נמדכר כל) וירד
ישראל נדר וגו' והכרמתי את עריסם
אסרוס עליהם כהנאה ויולא כו
עשה צעירות אחרות ולא נחפרקמו:
מאי טעמא לא איענוש. ישראל על
מעילתו כי היכי דליענוש השמא:
לפי שלא ענש. המקום את דליקים
שבירשאל: **על הנסמרות.** שרד
עוברי עבירה אלא על העבירות
הידועות: **עד שעברו את הירדן.**
בהר גריזים והר עיבל ועשו קרבים
זה היה כדלמריין נחשבת שמה שלא
(דף לו:) מיד נעשו זה על זה ואפי'
לא ידע זה בעבירות שביד חבירו
זימי עין כבר עברו את הירדן:
חמלמד שלא ענש על הנסמרות עד
שעברו כו. נראה לי דה"ג מלמד
שענש על הנסמרות משעברו. ולמאי
גדרס נמי שלא ענש עד שעברו היא
היא והכי קאמר מלמד שמה שלא
ענש על הנסמרות לא נהג אלא עד
שעברו אצל משעברו ענש. והכי
דרשין לקרא הנסמרות לה' אלהינו
משמע עליו לבקש עלונן העבירה
וליפרע מן העוברים ואין עלינו
עונש דכבר: **והנגלות לנו.** קולר
תלוי כזואר כולנו. ואי לאו נקודה
היה חמיתא כך היה המדה לעולם
נחמה הנקודה לדרוש דאין מדה זו
נוהגת לפוטרו מן הנסמרות אלא
עד שעברו את הירדן והיה לו לבקש
את הנקודה הזאת על לה' אלהינו
ללמד שלא עד עולם הן לה' אלהינו
אכל לאו אורח ארעא לנקוד את
הסס ונקוד על לנו ולבנינו לומר
שאין כלל מקומו ממש אלא למעלה
מן הנגלות נמי יתן לדרוש כך
הנסמרות לה' אלהינו ולנו ולבנינו
שאף אנו נעששים ומייה אי הוה
כתיב ליה הוה משמע דאף
קודם שעברו את הירדן נמי להכי
פלגינכו ועקד לומר דלכאן ולכאן הוא
גדרס ולומר לך דעד השתא כסוף
ארכעיס ענה שנאמר להם מקרא זה

1. וכן תורה יכבדני
2. וזכוי אלהים רוח
אלהים תהלים נג
3. ויאמר יהושע אל עכן
גבי שים נא כבוד ליה
אלהי ישראל ותן לו מה
תורה והנה נא לי מה
עשית אל תבזה ממנה
4. ויען עכן את יהושע
ויאמר אמנה אנכי
חמאתי ליה אלהי ישראל
וכזאת וכזאת עשיתי:
5. ויאמר יהושע מה
עברתו ועכרך יי ביום
הזה וירגמו אתו כל
ישראל אבן ושלפוח אהם
באש ויסקלו אתם
6. חמא ישראל וגו'
עברו את ברייתו אשר
צויה אותם וגו' לקוח מן
הדברים וגו' גבד וגו'
בכריתו יהושע ו יא
7. אך בגורל יחלק את
הארץ לשמות משות
אבתם ויחלו
8. הנסמרות ליה אלהינו
והנגלות לנו ולבנינו עד
עולם לעשות את כל
דברי התורה הזאת:
דברי כס סח כח

תורה אור השלם

1. וכן תורה יכבדני
2. וזכוי אלהים רוח
אלהים תהלים נג
3. ויאמר יהושע אל עכן
גבי שים נא כבוד ליה
אלהי ישראל ותן לו מה
תורה והנה נא לי מה
עשית אל תבזה ממנה
4. ויען עכן את יהושע
ויאמר אמנה אנכי
חמאתי ליה אלהי ישראל
וכזאת וכזאת עשיתי:
5. ויאמר יהושע מה
עברתו ועכרך יי ביום
הזה וירגמו אתו כל
ישראל אבן ושלפוח אהם
באש ויסקלו אתם
6. חמא ישראל וגו'
עברו את ברייתו אשר
צויה אותם וגו' לקוח מן
הדברים וגו' גבד וגו'
בכריתו יהושע ו יא
7. אך בגורל יחלק את
הארץ לשמות משות
אבתם ויחלו
8. הנסמרות ליה אלהינו
והנגלות לנו ולבנינו עד
עולם לעשות את כל
דברי התורה הזאת:
דברי כס סח כח